

ПРОГРАМ СТРУЧНОГ ИСПИТА У БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНОЈ ДЕЛАТНОСТИ

1. ПРЕДМЕТ: ОСНОВИ СИСТЕМА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И УСТАВНОГ УРЕЂЕЊА И ПРОПИСИ ИЗ БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Основи система државне управе и уставног уређења

Основна начела Устава Републике Србије; Људска и мањинска права и слободе; Надлежности Републике Србије; Народна скупштина: надлежност, састав, начин одлучивања; Председник Републике; Влада; Државна управа; Јавне службе; Заштитник грађана; Судови; Слободан приступ информацијама од јавног значаја; Заштита података о личности.

Међународне основе прописа из библиотечко-информационих делатности

Међународне конвенције, резолуције, декларације и препоруке Унеска, Савета Европе, Европске Комисије, IFLA-е, EBLIDA-е, FID-а и других међународних асоцијација и агенција за науку, просвету и културу.

Прописи из библиотечко-информационих делатности у Србији

Традиција библиотечког права у Србији; Закон о библиотечко-информационој делатности и подзаконски прописи донети на основу њега; Закон о обавезном примерку публикација; Закон о старој и реткој библиотечној грађи; Закон о културним добрима; Закон о издавању публикација; Општи интерес у библиотечко-информационој делатности; Права и дужности корисника библиотечких услуга; Ауторска права и библиотечка делатност; Јавна библиотека, обавезно оснивање и регистар библиотека; Повезивање и удруживање библиотека у библиотечко-информациони систем Србије; Народна библиотека Србије; Библиотека Матице српске; Надзор над законитошћу рада библиотека и финансирање јавних библиотека; Библиотека као установа заштите старе и ретке библиотечке грађе; Утврђивање и регистар културних добара од изузетног и великог значаја; Начин и поступак надзора над стручним радом библиотека; Стручни испит; Виша стручна звања; Управљање библиотеком; Именовање директора библиотеке.

2. ПРЕДМЕТ: ОСНОВЕ БИБЛИОТЕКАРСТВА

Библиотекарство, библиотечка делатност, библиотека - дефиниција и развој терминологије; Основне компоненте библиотечко-информационе струке уопште и ужих струка унутар ње; Асоцијације библиотекара националног и међународног карактера; Пројекти истакнутих библиотекарских асоцијација (Универзална библиографска контрола, Универзална доступност публикација и др.); Образовање библиотекара на локалном и међународном нивоу; Етика у библиотечној делатности; Стручна литература из области библиотекарства - истакнуте едиције и периодичне публикације; Типови библиотека по Унесковој класификацији; Националне библиотеке, народне - јавне библиотеке, високошколске библиотеке, специјалне библиотеке и школске библиотеке - карактеристике, врсте, облик организације и пословања и истакнути представници у земљи и иностранству; Мрежа библиотека; Библиотечко-информациони системи; Систем

организације библиотека - централизован и децентрализован; Функције матичности; Библиотечки фондови - карактеристике и врсте; Библиотеке за особе са инвалидитетом; Завичајни фондови народних библиотека и начин организације; Депозитне библиотеке; Библиотеке с једним запосленим; Набавка библиотечке грађе; Врсте набавке; Однос врсте набавке према типу библиотеке и селекција грађе; Видови смештаја грађе; Заштита библиотечке грађе, врсте заштите, конзервација, рестаурација, микрофилмовање и дигитализација; Обрада библиотечке грађе; Рад са различитим групама корисника, услуге за посебне групације корисника, савремене услуге (на лицу места и на даљину); Реферална делатност; Организација и евалуација информационих извора; Стратегија претраживања; Селективна дисеминација информација; Персонализација информација; Заштита приватности; Интелектуална слобода корисника, библиотека и библиотекара; Интернет и референсна служба; Међубиблиотечка позајмица; Ревизија библиотечке грађе; Евалуација рада библиотека; Библиотечка статистика; Сарадња с локалном средином и јавношћу; Маркетинг у библиотекама; Систем квалитета у библиотекама; Управљање системом квалитета; Конзорцијуми библиотека.

3. ПРЕДМЕТ: КАТАЛОГИЗАЦИЈА И ПРЕДМЕТНА И СТРУЧНА КЛАСИФИКАЦИЈА

Каталогизација

Каталогизација монографских публикација, континуираних и интегративних извора, некњижне грађе, саставних делова и електронских извора; Библиографски језик (основни појмови): дело, манифестација, израз, библиографска јединица, библиографска метаинформација; Одредница: јединствена одредница, врсте одредница, избор елемената, формулисање; Концепт индивидуалне и колективне одговорности (примарна, алтернативна и секундарна одговорност); Концепт анонимног дела; Универзална библиографска контрола (UBC); Међународни стандарди за библиографски опис: ISBD(G), ISBD(M), ISBD(CR), ISBD(NBM), ISBD(ER), ISBD(CP), ISBD (Обједињено издање); Формални каталози: задаци и врсте; Лисни алфаветски каталози: формирање и одржавање; Каталожка јединица: структура, врсте, задаци; Упутно-информативни систем; Електронски каталози; Стандарди за машински читљиву каталогизацију, кодирање и размену библиографских података (UNIMARC, COMARC/B); Каталожки запис: елементи података, структура; Узајамна каталогизација; Каталогизација у публикацији (CIP); Нормативна контрола.

Садржинска обрада публикација

Стварни каталози без обзира на носач информације.

А. Стручна класификација. Класификациони системи; Правила Универзалне децималне класификације за све типове библиотечке грађе; Таблице УДК, врсте, организација, рад са таблицама као основним средством за класификацију; Анализа садржаја публикације и утврђивање УДК; Принципи формирања сложених бројева и могућности с обзиром на тип библиотеке; Формирање бројева са идентичном подподелом; Примена УДК при смештају фонда; Упутно-информативни систем при смештају књига; Правила при изменама и допунама УДК.

Б. Предметна класификација. Врсте индексирања; Правила за предметно означавање библиотечке грађе; Врсте и структура предметних одредница и пододредница; Анализа

садржаја библиотечке грађе и дефинисање предметне рубрике; Стандарди за машински читљиву класификацију и предметизацију (UNIMARC, COMARC); Упутно-информативни систем у предметизацији; Дефиниција, садржина, структура и врсте тезауруса.

4. ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА У БИБЛИОТЕКАРСТВУ

Информација и теорија информација

Појмови информација, податак, докуменат; Дигитални медији; Дигитални формати.

Традиционална и савремена библиотека

Упоредна анализа функција традиционалне и савремене библиотеке; Онлајн каталози; Претраживање електронских каталога; Дигиталне библиотеке; Веб презентације библиотека.

Базе података

Структура аутоматизованих база података; Библиографске базе података и стандарди за размену библиографских података; Базе података пуног текста.

Основи претраживања електронских извора

Електронски библиотечки извори; Електронски часописи; Директоријум часописа ДОАЈ; Технике претраживања; Речник термина (индексна датотека); Булови оператори; Џокер знак; Контекстуални оператори у претраживању; Сложени изрази у претраживању; Редослед извршавања Булових оператора; Формати исписа резултата претраживања.

Интернет

Интернет и сервиси Интернета; Електронска пошта; Интернет сервис ФТП; Интернет сервис веб; Електронске конференције; ИП адреса; Веб презентација библиотеке; Претраживачи и њихови сервиси (Гугл преводацац, Гугл сколар); Интернет у библиотеци.

Интернет и ауторска права

Јавни домен; Креатив комонс лиценце; Публикације у отвореном приступу; Неовлашћено умножавање и плагијаризам; Управљање дигиталним правима и технолошке мере заштите електронских докумената.

Дигитални репозиторијуми институција, научних области, региона

Дигитални репозиторијум Народне библиотеке Србије; Библиотеке Матице српске и Универзитетске библиотеке "Светозар Марковић"; Примери институционалних и стручних репозиторијума.

Веб сервиси

Блогови; Википедија, друштвене мреже, укључивање корисника у активности библиотеке.

5. ПРЕДМЕТ: БИБЛИОГРАФИЈА

Упознавање са појмом библиографије, основним поделама и врстама библиографије; Методологија библиографског рада; Библиографски стандарди; Облик и врсте библиографских јединица; Класификација библиографске грађе; Пратећи елементи уз библиографију; Врсте регистара; Библиографски извори (базе података, штампани и лисни каталози, приручници, библиографије, завичајне збирке...); Технолошке иновације у библиографској делатности; Улога аутоматизације на изради текућих и ретроспективних националних библиографија; Претраживање база података за потребе библиографије; Значај библиографије у стручном и научном раду; Библиографски рад у већим библиотекама Србије; Најзначајнији библиографски пројекти; Библиографски рад најзначајнијих српских библиотекара.

6. ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА ПИСМА, КЊИГЕ И БИБЛИОТЕКА

Писмо (дефиниција и значај): Претече писма (мнемотехничка средства); Етапе у развоју писма; Материјали за писање и писаћи прибор; Папирус, пергамент, хартија; Палеографија; Филигранологија; Писма старог века; Грчко писмо (постанак, утицај на европска писма); Латиница (постанак и развој); Латиница код Јужних Словена (беневетана, каролина); Ћирило и Методије и почети словенске писмености (Црноризац Храбар); Глаголица (постанак, типови, споменици); Ћирилица (постанак, типови, споменици); Српска ћирилица од 12. до 20. века; Савремена европска писма.

Књига (дефиниција и значај): Етапе у развоју књиге; Рукописна књига; Свети Сава; Мирослављево јеванђеље; Проналазак штампе покретним словима; Штампана књига; Инкунабуле; Штампарија Ђурђа Црнојевића на Цетињу; Српске инкунабуле; Српске штампарије од 16. до 19. века; Србуље; Доситеј Обрадовић; Вук Стефановић Караџић; Глигорије Возаревић; Славено-српски магацин Захарија Орфелина; Летопис Матице српске.

Библиотека (дефиниција и значај) Библиотеке старог века: Александријска библиотека; Римске библиотеке; Средњевековне библиотеке; Библиотека манастира Хиландара; Национална библиотека Француске; Британска библиотека у Лондону; Руска државна библиотека у Москви и Руска национална библиотека у Санкт-Петербургу; Конгресна библиотека у Вашингтону; Библиотека Српске патријаршије; Читалишта у Србији у 19. веку; Народна библиотека Србије; Библиотека Матице српске; Библиотека Српске академије наука и уметности; Универзитетска библиотека "Светозар Марковић"; Централна народна библиотека "Ђурђе Црнојевић".

7. ПРЕДМЕТ: ЗАШТИТА БИБЛИОТЕЧКЕ И АРХИВСКЕ ГРАЂЕ

Превентивна заштита

Мере и поступци пре конзерваторског захвата; Основни узроци оштећења и пропадања библиотечке и архивске грађе; Анализа, процена и контрола фактора ризика; Методе, поступци и стандарди у заштити библиотечке и архивске грађе; Поступци преформатирања (микрофилмовање, дигитализација и др.); Услови чувања и начини коришћења библиотечке и архивске грађе.

Конзервација и рестаурација

Конзерваторска документација; Материјали који се употребљавају при конзервацији и рестаурацији библиотечке и архивске грађе; Основне методе конзервације и рестаурације библиотечке и архивске грађе.